

Kerk van God en Kerk van mensen
Een vastenbrief ter bemoediging

Broeders en zusters in Christus,

De veertigdagentijd of vastentijd die voor ons ligt kan een mooie en verrijkende tijd worden! Ja, het woord “vasten” roept “afzien van” op en dat vinden veel mensen niet prettig. Maar juist door af te zien van zaken die ons verstrooien en die ons meestal veel tijd kosten, komt er tijd vrij voor onderling gesprek met onze huisgenoten en andere mensen om ons heen, en voor het zoeken van God in het gebed. Hij wil ons geestelijk voedsel geven en zo ons leven verrijken.

Wij willen alle gelovigen uitnodigen om bewust tijd en aandacht vrij te maken voor de veertigdagentijd. We hopen dat we ons leven zo openen voor de betekenis en de innerlijke dynamiek van de belangrijke gebeurtenissen uit het leven van Jezus en de Kerk die wij in deze bijzondere periode van het kerkelijk jaar vieren en gedenken. Aswoensdag, de veertigdagentijd, Pasen en Pinksteren zijn innerlijk met elkaar verbonden. We willen in deze brief de gang van de liturgie van Aswoensdag naar Pinksteren volgen. Deze vastenbrief kan daarom tevens als een “paasbrief” beschouwd worden. De viering en beleving van veertigdagentijd en paastijd openen ons leven voor de helende en bevrijdende kracht van het evangelie.

De veertigdagentijd is een periode van innerlijke voorbereiding op het grote feest van Pasen, de verrijzenis van de Heer. In de vijftig dagen tussen Pasen en Pinksteren kan het geloof in de verrezen Christus verder groeien. Pinksteren is dan het feest van de (eerste) oogst: de stille vreugde die het geloof schenkt, is gerijpt en met de eerste leerlingen ervaren we de kracht van Gods Geest, die ons uitzendt, de wereld van alledag in. Zo kunnen we na Pinksteren met innerlijke overtuiging en met vreugde opnieuw onze taak in onze parochie (of andere geloofsgemeenschap), in onze Nederlandse Kerk en in onze samenleving op ons nemen. De Heilige Geest zal ons daarbij helpen!

We willen in deze brief alle mensen die zich op de een of andere wijze met de rooms-katholieke Kerk in ons land verbonden weten bemoedigen. We denken aan de trouwe, vaste kerkgangers en aan de vele vrijwilligers. We denken aan degenen, die niet zo vaak in de kerk komen, maar zich wel als katholiek beschouwen. We denken ook aan de groeiende groep mensen in onze moderne samenleving, die weer op zoek zijn naar waarden en sociale cohesie (een bezielde verband), en die gefascineerd zijn door de mystiek en de eeuwenlange sociale inzet van de katholieke Kerk.

Bewust hebben we dit schrijven de ondertitel meegeven: *Een vastenbrief ter bemoediging*. We hopen en bidden dat het lezen en herlezen van deze brief velen zal kunnen bemoedigen op de weg van hun leven. Voor hen die daarvoor de tijd en gelegenheid hebben doen we de suggestie om in alle rust de genoemde Bijbelteksten te overwegen en deze vastenbrief en de Bijbelteksten indien mogelijk in groepen te bespreken.

We sporen u aan bewust deel te nemen aan de liturgische vieringen in de veertigdagentijd, die voor ons de rijkdom van het geloof toegankelijk maken! De ervaring die wij in de liturgie

opdoen gaat voorop en leert ons het geloof te verstaan. Is het zo ook niet met de liefde: pas als je die ervaart ga je er wat van begrijpen. Wij willen u oproepen de komende drie maanden bewust tijd vrij te maken voor bezinning en gebed, naastenliefde en solidariteit.

1. De Veertigdagentijd: een weg van inkeer, stilte en zoeken naar God

“De Heer ging voor de Israëlieten uit: overdag in een wolkkolom, ’s nachts in een vuurzuil om hun licht te zijn” (Exodus 13,21).

Paars is de liturgische kleur van de veertigdagentijd. Tijdens de eucharistieviering draagt de priester een paars kazuifel. Deze kleur verwijst naar bezinning, boete doen en soberheid. Het evangelie van de Aswoensdag spreekt kernachtig over drie centrale elementen van de veertigdagentijd: het geven van aalmoezen, het gebed en het vasten (zie Matteüs 6, 1-6 en 16-18). Jezus zegt: *“Denkt erom: beoefent uw gerechtigheid niet voor het oog van de mensen, om de aandacht te trekken; anders hebt gij geen recht op loon bij uw Vader die in de hemel is”* (vers 1). Het gaat niet om uiterlijk vertoon, maar om de weg naar binnen, om je te openen voor Gods liefdevolle blik voor jou en om te groeien in oprechte dienstbaarheid aan medemensen.

De veertigdagentijd is rijk aan betekenissen en aan vieringen die beogen ons geestelijk leven te verdiepen. Zoals aan het begin van de vastenbrief gezegd, willen we ons in iedere paragraaf telkens beperken tot enkele elementen. In deze paragraaf willen we ingaan op twee aspecten van de veertigdagentijd. Eerst iets over de vastentijd als een “op tocht zijn” en vervolgens over het belang van stilte en gebed in het leven van een christen.

Het getal “veertig” in het woord veertigdagentijd herinnert aan de uittocht van de joden uit Egypte en de tocht van veertig jaar naar het beloofde land. Dertien eeuwen voor onze jaartelling bevrijdde de Heer de Israëlieten uit het slavenhuis Egypte. Zij deden daarbij de wonderlijke ervaring op dat de Heer in een wolkkolom of vuurzuil voor hen uit ging. Het boek Exodus verhaalt over deze bevrijding en over de lange en moeizame tocht van veertig jaar naar het Beloofde Land. Wij christenen zijn gedurende de veertigdagentijd ook op weg, op tocht. Ons reisdoel is het Paasfeest, de ontmoeting met de verrezen Christus. Het getal veertig speelt ook in het leven van Jezus een speciale rol. In het evangelie van de eerste zondag van de veertigdagentijd lezen wij: *“Nadat Jezus veertig dagen en veertig nachten had gevast, kreeg Hij honger”* (Matteüs 4, 1). In de veertigdagentijd proberen we Jezus na te volgen bij Zijn vasten en bij Zijn voorbereiding op Zijn taak om het Rijk Gods te gaan verkondigen. Het gehele leven van christenen kan men samenvatten met de vijf volgende woorden: met Jezus op weg zijn.

Stilte is belangrijk in het leven van ons mensen. In onze samenleving met zoveel drukte, lawaai en geluiden is het een hele kunst om in je hart de stilte te bewaren. De Duitse priester en cultuurfilosoof Romano Guardini (1885-1968) schrijft: *“In de stilte gebeuren de grote dingen”*. Deze uitspraak verwijst naar het belang van stilte, met name bij de grote en kleine keuzes waar we telkens voor komen te staan. Stilte helpt ons om ons contact met God te verdiepen en kan uitmonden in gebed. Gebed is van groot belang in ons geloofsleven. Wij zouden bidden willen omschrijven als een ontmoeting met God van hart tot hart. De veertigdagentijd nodigt ons uit de weg van de inkeer te bewandelen, stilte te zoeken en aandacht te besteden aan het gebed.

Wat is waardevoller: een woning met een overdaad van luxe of een woonhuis waarin momenten van stilte voorkomen en de huisgenoten bereid zijn tot onderling gesprek? Wij nodigen jou, u of jullie uit om in de veertigdagentijd bewust tijd vrij te maken voor onderling gesprek, Bijbellezing en/of gebed.

2. Het Paastriduüm: Jezus volgen op Zijn weg door lijden, kruis en dood heen naar de intense vreugde van de Verrijzenis

“Op de eerste dag van de week kwam Maria Magdalena vroeg in de morgen – het was nog donker – bij het graf en zag dat de steen van het graf was weggerold” (Johannes 20,1).

De drie dagen Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Eerste Paasdag vormen liturgisch gezien zeer intensieve dagen. Het zijn voor christenen de kerndagen van het jaar, waarop wij centrale geloofsmysterieën vieren, die van zo groot belang zijn voor het leven van ons als gedoopten. Deze dagen heten samen wel het *Paastriduüm*.

De liturgische kleur wisselt in snel tempo van wit naar rood, paars en weer wit. Deze kleurwisseling staat symbool voor de snelle opeenvolging van gebeurtenissen in het leven van Jezus en van geloofsmysterieën tijdens die dagen, die ons gelovigen diep raken. Op Witte Donderdag (wit, de kleur van feest) vieren we vol dankbaarheid het Laatste Avondmaal van Jezus, waarmee Hij de eucharistie en het sacrament van het priesterschap heeft ingesteld. Op Goede Vrijdag (rood, de kleur van bloed) staan we vol huivering stil bij het lijden en sterven van Jezus. Zijn lijden heeft een verlossende betekenis. Voor ons heeft Hij Zijn kruis gedragen. De Stille Zaterdag is een sobere dag waarop we alles wat heeft plaatsgevonden laten bezinken en in stilte wachten op de Paasnacht. De grote groep van getuigen van de dood van Jezus meenden dat na de graflegging van Jezus alles uit was. Nog steeds en ook in onze tijd menen veel mensen dat na de dood alles uit is...

Maar vroeg in de morgen ging Maria Magdalena naar het graf en zag dat de steen van het graf was weggerold. Na aanvankelijke verbazing en verwarring kwamen de leerlingen door de verschijningen van de verrezen Christus tot de overtuiging en het inzicht dat Christus verrezen is! *Lumen Christi*, licht van Christus, zingt de kerkgemeenschap al eeuwen lang terwijl de priester of diaken tijdens de Paaswake in de Paasnacht de brandende paarskaars het kerkgebouw binnen draagt. Het licht van de verrezen Heer is in staat de duisternis in ons leven te verdrijven. De kracht van Christus' verrijzenis is uiteindelijk sterker dan alle menselijke schuld en beperking. Dat schenkt, temidden van lijden, schaamte en verdriet, hoop en vertrouwen.

We maken nog kort attent op een tweetal aspecten van wat we gedurende de Goede Week mogen vieren. Het eerste is de snelle wisseling in gezindheid in de loop van deze week. Tijdens de intocht op een ezel in Jeruzalem omstuwen de mensen Jezus en jubelen: *“Hosanna, Zoon van David, gezegend Hij die komt in de naam van de Heer! Hosanna in den hoge!”* (Matteüs 21, 1-11). Op Palmzondag gedenkt de liturgie deze intocht. Maar vijf dagen later, op Goede Vrijdag, wordt Jezus voor de landvoogd geleid. Op de vraag van Pilatus aan de menigte: *“Wat zal ik doen met Jezus, die de Christus genoemd wordt?”* schreeuwen allen: *“Aan het kruis met Hem!”* (Matteüs 27, 15-26). Hoe is dat mogelijk, deze wisseling van enthousiaste jubel naar felle afwijzing? Wat een tragiek. Is onze tijd beter? En wij? Zijn wij trouw in onze vriendschap en in ons geloof, staan wij voor ons jawoord, ook wanneer het moeilijk wordt?

Dan het tweede. In het evangelie van de Eerste Paasdag lezen we: *“Op de eerste dag van de week kwam Maria Magdalena vroeg in de morgen – het was nog donker – bij het graf en zag dat de steen van het graf was weggerold.”* (Johannes 20, 1). De woorden “het was nog donker” lijken eenvoudig te duiden op het vroege tijdstip in de morgen. Maar deze woorden krijgen bij de evangelist Johannes nog een andere, meer symbolische lading. Blijft er over ons leven geen duistere nevel als er geen perspectief is dat boven dit leven uitgaat? “Vrouw, waarom schrei je? Wie zoek je?” hoort Maria Magdalena zeggen als ze verslagen ronddooit in de tuin bij het graf. En pas als Jezus haar bij haar naam noemt, gaan Maria’s ogen open voor de verrezen Heer (vgl. Johannes 20, 11-18). Zou ons leven zonder de liefde van God niet arm en duister zijn? Horen wij Zijn stem in ons leven? Het Paasfeest verkondigt ons de verrijzenis van Christus en brengt zo licht in het leven van mensen. Dit licht van Christus verdrijft de duisternis.

3. Op weg naar Pinksteren: geïnspireerd door de eerste christenen groeien in verbondenheid met Christus en Zijn Kerk

“De eerste christenen legden zich ernstig toe op de leer van de apostelen, bleven trouw aan het gemeenschappelijk leven en ijverig in het breken van het brood en het gebed” (Handelingen 2, 42-27).

Het boek Handelingen van de Apostelen is een fascinerend boek. Niet voor niets wordt tussen Pasen en Pinksteren in de liturgie uit dit boek gelezen. Het beschrijft het ontstaan van de Kerk en haar groei gedurende ongeveer de eerste dertig jaren van haar bestaan. In het kader van deze Vastenbrief is het de moeite waard de eerste twee hoofdstukken van de Handelingen samen met anderen te lezen. We lezen daar dat Jezus na Zijn dood en verrijzenis gedurende veertig dagen – tot aan Zijn hemelvaart – aan Zijn apostelen verscheen en met hen sprak over het Rijk Gods. Het sterven van Jezus had de leerlingen bang gemaakt en in verwarring gebracht. Maar in de periode tussen de verrijzenis van Jezus en Zijn hemelvaart groeiden hun geloof in Jezus als de Verlosser en het inzicht in Zijn boodschap steeds meer. Op Pinksteren – en het Griekse woord Pinksteren betekent “de vijftigste dag” – gebeurde er iets heel bijzonders. In de eerste lezing van het Pinksterfeest lezen we: *“De leerlingen werden allen vervuld van de Heilige Geest en begonnen in vreemde talen te spreken, naargelang de Geest hun te vertolken gaf”* (Hand. 2, 4). De Heilige Geest liet de apostelen alles begrijpen wat Jezus tijdens Zijn leven gezegd en gedaan had. Zij werden vervuld van vreugde, moed en enthousiasme. Zij werden vervuld van vurigheid – en het is daarom dat de liturgische kleur op Pinksteren rood is. Spoedig daarna trad Petrus naar voren en getuigde van zijn geloof in de verrezen Christus (Hand. 2, 14 e.v.). Petrus hield als het ware zijn eerste preek. Het was het begin van de verkondiging van het evangelie, die sindsdien alle eeuwen is doorgegaan.

De paastijd, dat wil zeggen de vijftig dagen van Pasen tot en met Pinksteren, is ook voor ons gelovigen van de 21ste eeuw een belangrijke en waardevolle periode. Door deelname aan de eucharistievieringen en persoonlijk gebed, door Bijbellesing en onderlinge gesprekken over het geloof kunnen ook wij gedurende de paastijd groeien in geloof in Jezus Christus en in het verstaan van Zijn boodschap. Zijn er ook in onze Kerk en samenleving niet begeesterde en enthousiaste christenen nodig? Wij hopen en bidden dat wij allen met Pinksteren mogen ervaren dat Gods Geest ook ons wil begeistere en vurig wil maken. Het geloof van de Kerk kan ons bemoedigen in moeilijke omstandigheden, vooral bij ziekte en dood. Het voorbeeld van

de eerste leerlingen kan ons inspireren om in het leven van alle dag moedig getuigenis af te leggen van de hoop die we hebben ontvangen!

In het kort willen we nog aandacht vragen voor twee aspecten van het boek “Handelingen van de apostelen”. Aan het einde van het tweede hoofdstuk lezen we over het leven van de eerste christenen. Op de zondag na Pasen lezen we in de liturgie deze Bijbeltekst. Over de eerste christenen horen we daar: “*Zij legden zich ernstig toe op de leer van de apostelen, bleven trouw aan het gemeenschappelijk leven en ijverig in het breken van het brood en het gebed*” (Hand, 42, 43). De “leer van de apostelen” heeft zich later ontwikkeld tot de geloofsbelijdenis. Tot “het gemeenschappelijk leven” gaan later de onderlinge verbondenheid en de zorg in geloofsgemeenschappen behoren. In “het breken van het brood” herkennen wij de eucharistie. We hebben hiermee drie elementen die nog steeds van groot belang zijn voor de Kerk. Het leven van de eerste christenen blijft het ideaal en het model, ook voor de geloofsgemeenschappen in onze tijd.

Het boek Handelingen is een hoopvol boek. Het laat zien dat de Kerk in de eerste dertig jaar van haar geschiedenis snel groeide. Door het moedige getuigenis van Petrus, Paulus en andere gelovigen verspreidde het christelijke geloof zich in nog geen dertig jaar van Israël naar het huidige Turkije, Griekenland, Italië en andere landen. Geïnspireerd door de Heilige Geest groeiden de eerste geloofsgemeenschappen gestaag en wisten zij moeilijkheden te overwinnen. Dat is hoopvol! In onze tijd zien we dat de Kerk juist krimpt, dat de kerkverlating en de secularisatie verder gaan. Maar we hoeven bij de zorgen die ons dat baart de hoop niet te verliezen. Ook in onze tijd inspireert de Heilige Geest veel mensen. Laten we op zoek gaan naar tekenen van hoop. Om er een paar te noemen: de grote inzet van vele vrijwilligers in de parochies, het enthousiasme van nieuwe kerkelijke bewegingen en de Wereldjongerendagen in Madrid tijdens de zomer van dit jaar.

4. Een dubbele uitspraak: Kerk van God en Kerk van mensen

“Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding der wereld” (Matteüs 28, 20).

In de drie voorafgaande paragrafen hebben wij de liturgie gevolgd van Aswoensdag naar Witte Donderdag, Goede Vrijdag, Pasen, Hemelvaart en Pinksteren. Wanneer we goed toekijken kunnen we ook zeggen: we hebben als het ware Jezus Christus gevolgd op Zijn verkondigingstochten door Israël, bij Zijn intocht in Jeruzalem, Zijn afscheidsmaal en gevangenneming, het dragen van Zijn kruis en Zijn sterven. We zagen hoe Zijn leerlingen hebben ervaren dat Hij verrezen is, aan hen verscheen en ten hemel werd opgenomen. Vervolgens hebben we gezien dat de Heilige Geest over de leerlingen kwam en hen uitzond en sterkte, om overal de Blijde Boodschap te verkondigen. We hebben over al deze geloofsthema's *op bezinnende wijze* geschreven. Bij bezinning gaat het om de verbinding tussen de eigen ervaringen in ons leven, datgene wat leeft in ons hart en het geloof van de Kerk in God.

In deze paragraaf willen we het accent leggen op het verder *nadenken* over ons geloof, op het nadenken over de Kerk. Ons christelijke geloof is immers niet alleen iets voor ons hart, maar ook voor ons hoofd. Door ons zo te bezinnen op ons geloof en de Kerk zijn we beter in staat om er met anderen over te spreken. Het is belangrijk dat we dat gesprek in onze tijd met elkaar voeren als gelovigen van verschillende generaties. Alle eeuwen door is er nagedacht over de Kerk. Het Tweede Vaticaans Concilie, dat bijna vijftig jaar geleden werd gehouden (van 1962 tot 1965), heeft veel over de Kerk in onze moderne tijd nagedacht. In het document *Lu-*

men gentium doet het concilie belangrijke uitspraken over de Kerk. Zo lezen we aan het begin van deze tekst de diepzinnige woorden: “*In Christus is de Kerk als het ware het sacrament, dat wil zeggen het teken en het instrument, van de innige vereniging met God en van de eenheid van heel het menselijk geslacht.*” Wanneer u tijd hebt en er geïnteresseerd in bent kunt op internet de teksten van het Tweede Vaticaans Concilie vinden. Ze zijn het waard om gelezen te worden.

Hier willen we nadenken over het gegeven dat onze kerk zowel “Kerk van God” als “Kerk van mensen” is. We kunnen over de Kerk dus een dubbele uitspraak doen. Met “Kerk van God” wordt bedoeld, dat de Kerk niet toevallig is ontstaan, maar door Jezus is gewild. Uiteindelijk en ten diepste draagt God zorg voor de Kerk. We hebben gezien dat na de kruisdood van Jezus Zijn leerlingen in verwarring en grote teleurstelling achterbleven. Maar de verrezen Christus verscheen hun en sprak tot hen: “*Weest niet bevreesd*” en “*Gaat dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen*” (Matteüs 28, 10 en 19). De Kerk gaat niet terug op een initiatief van een aantal mensen, maar op Gods initiatief. Het is belangrijk dat we ons hiervan bewust zijn. De Kerk vindt haar oorsprong in Pasen en Pinksteren. In een mooi gebed wordt gebeden: “*Kom Heilige Geest ontsteek in ons het vuur van Uw liefde. Zend Uw Geest uit en alles zal worden herschapen*”. Het gebed om de komst van de Heilige Geest en om openheid bij de mensen voor Gods Geest is van grote betekenis. Door ontvankelijke mensen kan de Heilige Geest telkens weer opnieuw sturing geven aan de Kerk.

Met het woord “ontvankelijke mensen” hebben we de kern te pakken van wat bedoeld wordt met de uitspraak: “De Kerk is tevens een Kerk van mensen”. Het zijn namelijk mensen die in het alledaagse leven vorm geven aan de Kerk en haar concreet opbouwen. De gedoopten kunnen heel verschillend zijn in de wijze waarop en de mate waarin zij Christus navolgen (of soms niet navolgen). Gelukkig zijn er vele grote en heilige christenen. We kennen allemaal heilige mannen en vrouwen als: de heilige Willibrord die rond 700 in onze streken het evangelie bracht, de heilige Teresa van Avila, een Spaanse mystica uit de 16de eeuw, de zalige Titus Brandsma, die zich in Nederland openlijk uitsprak tegen de nazi’s en de zalige Moeder Teresa. Velen van ons kennen ook in eigen omgeving grote mannen en vrouwen die Christus in hun dagelijkse leven op overtuigende wijze proberen na te volgen en die de naastenliefde beoefenen. Door hen wordt het ware geblaas van Gods Kerk steeds meer zichtbaar.

De meeste leden van de Kerk behoren niet tot de categorie van de grote heiligen. Ook als wij onze verantwoordelijkheden in familie en beroep zo goed mogelijk op ons proberen te nemen en voor God en de Kerk voldoende tijd vrij proberen te maken, merken wij dat “de oude mens”, zoals de apostel Paulus zegt, telkens weer de kop opsteekt. Wanneer wij ons zo bezinnen op ons leven, stellen wij vast dat wij tekort schieten in liefde voor God en medemensen, dat wij zondigen. Als een tijd van vernieuwing en gebed versterkt de veertigdagentijd dat bewustzijn in ons. Het is niet vreemd dat het sacrament van boete en verzoening in de traditie van de Kerk bij uitstek verbonden is met deze tijd: de uitdrukking “zijn Pasen houden” betekent dat de gelovige eerst in de tijd voor Pasen in de biecht de verzoening met God ontvangt om dan met Pasen te communie te gaan en zo deel te hebben aan de verrijzenis van Christus. Niet voor niets vindt in de paaswake ook de vernieuwing van de doopbeloften plaats, we oriënteren ons leven opnieuw op de verrezen Christus. “Zo moet ook gij uzelf beschouwen: als dood voor de zonde en levend voor God in Christus Jezus” (vgl. Rom. 5, 11).

Op een bijzondere wijze wordt de Kerk bij haar gang door de geschiedenis door God gedragen. De Kerk is al twintig eeuwen oud en het is misschien wel enigszins gewaagd, maar toch niet *te* gedurfd om te zeggen: zij is na twintig eeuwen nog steeds jong! Ja, in het Westen

maakt de Kerk soms een vermoeide indruk, maar in werelddelen als Afrika en Azië groeit zij en vertoont zij een jeugdig enthousiasme. Vele moeilijke situaties heeft zij overwonnen. Wij denken bijvoorbeeld aan de christenvervolging tijdens de eerste eeuwen, maar ook aan de geraffineerde vervolgingen ten tijde van het communisme in de vorige eeuw. We mogen erop vertrouwen dat de Kerk ook de huidige crisisverschijnselen te boven zal komen. De toezegging van de verrezen Heer “*Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding der wereld*” (Matteüs 28, 20) stemt ons hoopvol. Dit vertrouwen en deze hoop geven kracht en moed om het komst van Gods Rijk te verwachten.

Op de uitnodiging van de engel antwoordde Maria volmondig: “*Mij geschiede naar uw woord*” (Lucas 1, 38). Wat is ons antwoord op onze roeping als gedoopten? Laten we ons inspireren door het jawoord van Maria. Wanneer wij dat doen dan wordt steeds meer zichtbaar dat “de Kerk van mensen” ten diepste “de Kerk van God” is! De paastijd is bij uitstek de periode waarin we ons kunnen bezinnen op onze persoonlijke roeping en waarin we inspiratie kunnen opdoen voor onze taken. Onze samenleving heeft behoefte aan door de Heilige Geest bezielde mensen, die net als Maria ontvankelijk zijn voor de waarden van het evangelie.

5. In onze samenleving als christen doorgeven wat je ontvangen hebt

“Ik heb u de taak gegeven op tocht te gaan en vruchten voort te brengen, die blijvend mogen zijn” (Johannes 15, 16).

Ora et labora, “bid en werk” zo luidt een bekende spreuk, een spreuk uit de regel van de heilige Benedictus van Nursia (480-547). In zijn leefregel roept Benedictus zijn volgelingen op tot een evenwichtig leven. Zij dienen niet alleen maar te bidden, maar van hen wordt ook verwacht dat zij hun handen uit de mouwen steken, hun verantwoordelijkheden op zich nemen en hun concrete taken uitvoeren. Anderzijds is het niet de bedoeling dat het leven opgaat in alleen maar werken, het is ook nodig tijd vrij te maken voor het zoeken naar God, voor gebed. De beschouwende en actieve kant van het leven vloeien zo in elkaar over, vormen samen één geheel.

Ora et labora; ook voor ons betekent deze spreuk dat onze band met Christus en Zijn Kerk naast het persoonlijk gebed en de gezamenlijke vieringen tevens inhoudt dat wij onze verantwoordelijkheden op ons nemen en onze concrete taken uitvoeren. Zo vormt het geloof ons hele leven, maakt het tot een eenheid.

De huidige samenleving heeft het licht van het evangelie hard nodig. Is de huidige economische crisis immers niet vooral een morele crisis? Er is in onze tijd een grote behoefte aan mensen die gesteund door de deugden van geloof, hoop en liefde bij de economische en politieke activiteiten de menselijke waardigheid centraal stellen. Er is behoefte aan christenen, die vanuit hun geloof in God respectvol omgaan met de schepping en medemensen niet reduceren tot een middel, maar hen als doel blijven zien.

Het is niet mogelijk in deze vastenbrief de huidige cultuur diepgaand te beschrijven. Wij beperken ons tot het aangeven van een drietal tendensen. Er is een sterke tendens tot secularisering van de werkelijkheid. Velen menen dat de mens aan zichzelf en aan het hier en het nu voldoende heeft. Het christelijk geloof leert ons over de grenzen van het leven heen ons vertrouwen op God te stellen, dat geeft ruimte om te leven. Onze tijd kenmerkt zich door een “ik-cultuur”. Mensen leven veelal langs elkaar heen en zien slechts hun privé-belangen. Het chris-

telijk geloof leert ons wat de betekenis van gemeenschap is. Van daaruit is er ook oog voor samenhang en sociale cohesie, en voor het versterken van de onderlinge verbanden tussen personen en groepen. Als derde tendens nemen wij een tendens waar om de belangen van de eigen groep absoluut te stellen. Het evangelie opent ons de ogen voor onze naaste, voor de ander die ons als hulp is gegeven (vgl. Lukas 10, 25-37). Zo komt er ruimte voor het *bonum commune*, het gemeenschappelijk welzijn, waar ook minderheden deel van uitmaken. Als schepselen van God hebben alle mensen een onvervreemdbare waardigheid. Daarom is ieders bijdrage aan het samenleven en het welzijn van het grotere geheel van belang.

Wij willen u bemoedigen bij de taken die u in gezin, beroep en woonomgeving vervult. Door trouw bij de vele kleine activiteiten kan er iets groots ontstaan. Wij onderstrepen graag het belang van het vrijwilligerswerk. Velen zetten zich op basis van het doopsel en het vormsel op bewonderenswaardige wijze in voor activiteiten op de terreinen catechese, liturgie en diaconie in de parochiegemeenschappen. Anderen engageren zich als vrijwilliger in sportverenigingen, buurtverenigingen en allerlei groepen voor hulpverlening. Wij moedigen hen aan om op al deze terreinen actief te blijven. Het jaar 2011 is uitgeroepen tot het Europese jaar van het vrijwilligerswerk. Wij willen in de context van deze brief onze waardering uitspreken voor het vele goeds dat christenen als vrijwilliger verrichten op de vele terreinen van dat vrijwilligerswerk.

Ora et labora zegt de heilige Benedictus. Deze spreuk herinnert ons eraan om bij al onze activiteiten niet op te gaan in activisme, maar aandacht te hebben voor ons innerlijk, onze ziel, en tijd te nemen voor het gebed in de vele vormen die er zijn. Al te vaak horen we dat mensen opbranden of een *burn-out* oplopen. Het evangelie leert ons om eerst God en zijn Koninkrijk te zoeken (vgl. Matteüs 6, 33). Vanuit een levende verbondenheid met God wordt mogelijk wat uit slechts menselijke kracht vaak niet mogelijk zou zijn.

Hiermee keren we terug naar de eerste drie paragrafen van deze brief. De veertigdagentijd en de paastijd zijn een ideale periode om weer aandacht te besteden aan de verdieping van onze band met Christus en Zijn Kerk. Er zijn in de media advertenties voor afslankcursussen die na één dag al resultaat beloven en voor managementtrainingen die na twee dagen al tastbare successen zouden opleveren. Het geestelijk leven, de relatie met God vraagt aandacht en oefening. Alle dingen van waarde hebben hun tijd nodig, ook de verdieping van je geloofsleven. Het kerkelijk jaar biedt ons in de drie maanden tussen Aswoensdag en Pinksteren zo'n tijd.

Ter afsluiting willen wij u een viertal suggesties doen. Ten eerste: wij willen u uitnodigen aan het begin en einde van de dag telkens bewust een moment van stilte en gebed in te bouwen: stilstaan bij de dag die komen gaat of juist ten einde neigt. De dag biddend aan God opdragen en om zijn zegen erover vragen met eigen woorden of met het Onze Vader kan ons leven vernieuwen. Ten tweede: wij willen u uitnodigen in de veertigdagentijd bewust deel te nemen aan de eucharistievieringen en de andere liturgische vieringen. Deelname aan de dynamiek van de liturgie tussen Aswoensdag en Pinksteren kan ook in ons leven dynamiek brengen. Het is ook goed door deelname aan het rozenkransgebed en de aanbidding van het Allerheiligste in de geconsacreerde hostie de heilsgeheimen te overdenken. Ten derde: wij maken u graag attent op de Vastenactie. Door ons te verdiepen in de projecten van de Vastenactie worden we ons meer bewust van de eigen situatie en de vaak benarde situatie in het Zuidelijke halfmond. Financiële ondersteuning van de betreffende projecten geeft uitdrukking aan onze solidariteit met de mensen aldaar. Ons meeleven door gebed en financiële hulp betekent vaak heel veel voor hen. Ten slotte: wij willen de gelovigen uitnodigen met elkaar in gesprek te gaan. Hopelijk is het mogelijk om met uw huisgenoten, familie, vrienden of anderen over het geloof te

spreken. Het zou een goed idee zijn om in parochies of in andere verbanden hierover een serie gesprekken te beleggen. Wij nodigen parochiële werkgroepen uit tussen Aswoensdag en Pinksteren aan het begin van hun gebruikelijke vergaderingen een half uur vrij te maken voor geloofsgesprek.

We nodigen uit om bij de genoemde gesprekken uit te gaan van deze vastenbrief of van de lezingen van de op dat moment komende of voorbije zondag. Wellicht kunnen onderstaande vragen het gesprek sturing geven:

Vraag 1: Wat spreekt u aan in de vastenbrief of in de Bijbellezingen van de betreffende zondag en waarom spreekt u dat aan?

Vraag 2: Waar hebt u vragen bij of wat spreekt u juist niet aan in de vastenbrief of de betreffende Schriftlezingen?

Vraag 3: Wat wilt u persoonlijk gaan doen om de kansen van de vastentijd en paastijd tot verdieping te benutten?

Van harte wensen wij allen een vruchtbare en gezegende veertigdagentijd en paastijd toe.

Utrecht, 8 februari 2011

De bisschoppen van Nederland